

GRUPUL CREATIV – O ȘANSĂ
PLURALĂ
ÎN ASISTENȚA COMPLEXĂ A
ADOLESCENTULUI

Prof.univ.dr. Anca Munteanu
Universitatea de Vest din Timisoara
Lect.univ.drd. Gabriel M.Dragomir
Universitatea „Politehnica” din Timisoara

*Adolescenții sunt păsări cu
aripile crescute înăuntru*

(Parafrază după Nichita Stănescu)

□ *Preambul :*

- *Adolescentul traversează o vârstă de schimbări majore, într-o lume trepidantă, neprielnică blândelor adaptări;*
- *Până să ajungă la o identitate coerentă a eului, adolescentul testează diverse roluri (unele de o calitate îndoielnică), ceea ce îl transformă într-un mare vulnerabil;*
- *Prin urmare, provocările adolescenței trebuie gestionate cu maximă atenție;*

- *Pentru a preîntâmpina sau asana posibile derapaje de atitudine și de comportament, se pune problema de a capta și canaliza constructiv imensele energii pe care le tezaurizează această etapă;*
- *O soluție mirabilă se referă la cooptarea adolescentului într-o activitate de grup creativ.*

□ *Argumente pentru un asemenea demers :*

- *Potențialul creativ este un datum universal (nu și egal răspândit la orice ființă umană), înregistrând în adolescență un traseu ascensional;*
- *Având o structură de personalitate antiprocustiană, neșablonardă, adolescentul manifestă atracție pentru o activitate decenzurată și permisivă, ca cea dintr-un grup creativ;*
- *Dilatarea spiritului gregar la adolescent (prioritar din rațiuni securizante), legitimează suplimentar, angrenarea sa într-un grup creativ.*

□ *Conceptul de grup creativ :*

- *face parte din categoria grupurilor psihosociale;*
- *grupul creativ (centrat pe stimularea potențialului creativ) se deosebește de grupul creator (centrat preponderent pe sarcină);*
- *grupul creativ e un grup de formare, care urmărește deblocarea și fertilizarea resurselor interioare ale persoanei.*

 Studiul de față fructifică o experiență personală, de peste un deceniu, în inițierea și derularea efectivă a unor grupuri creative de formare: primul grup creativ se numește „Atlantis” (și datează din 1995), fiind destinat studenților; apoi, alte grupuri similare au fost organizate în beneficiul școlii, de diverse grade; iar mai recent, adică în 2006, am înființat două grupuri creative pentru infractorii juvenili (din Centrul de Reeducare Buziaș și din Penitenciarul de Maximă Siguranță din Timișoara).

□ *Precizări semnificative :*

- *Grupul „Atlantis” și toți vlăstarii săi, chiar dacă originează din Școala “Mirabilis” de la Iași, și-au dobândit propria lor identitate conceptuală și metodologică;*
- *Conform opiniei noastre (consistent blindate prin practica de teren), antrenamentul creativ este fertilizat semnificativ dacă se realizează și o „ecologie psihică”, prin tehnici special consacrate (tehnici de relaxare, Control Mental Silva, Sofroterapie, Îmblânzirea Inimilor etc.);*
- *Grupul creativ și-a dovedit oportunitatea îndeosebi la vârstele de creștere și dezvoltare (culminând cu adolescența).*

□ *Identitatea grupului creativ de formare, tip „Atlantis” (pentru detalii, cartea „Experiența Atlantis. Din jurnalul unui grup creativ”, A.Munteanu, 2001) :*

- *este un grup mic, format din 6-12 persoane (maxim 15), care își desfășoară activitatea după principii, reguli și strategii clare, măcar o dată pe săptămână într-o ședință ce durează între 3-6 ore; apartenența la grup este benevolă;*
- *este indicat ca liderul să se bucure de respectul și simpatia membrilor, să arboreze un comportament nondirectiv. Asocierea de la un anumit moment, pentru fiecare ședință, a unui co-lider, s-a dovedit extrem de inspirată;*

- *ca locație, se recomandă o încăpere spațioasă, mochetată, cu o dotare corespunzătoare și care să creeze un climat plăcut, tonifiant. Se utilizează permanent un fond muzical adecvat;*
- *se stabilește numele grupului nou constituit;*
- *urmează „botezul” fiecărui participant, printr-un „ritual” special creat, ceea ce înseamnă că fiecare membru al grupului va dobândi un nou prenume, pe întreaga durată a activității în grupul creativ;*

- *se elaborează aforismele, principiile și a regulile de funcționare ale grupului. Vom invoca acum decalogul nostru de reguli :*
 - *Lasă frâu liber imaginației;*
 - *Oprește autocenzura primelor idei;*
 - *Emite cât mai multe răspunsuri;*
 - *Nu critica gândurile altora;*
 - *Preia ideile celorlalți și dezvoltă-le;*
 - *Privește mereu doar partea plină a paharului;*
 - *Utilizează cât mai frecvent metaforele, caci ele sunt o dovadă de subtilitate;*
 - *Încearcă să vezi și cu inima;*
 - *Nu uita că orice clipă are gloria ei;*
 - *Începutul este perpetuu.*

- *activitatea propriu-zisă demarează printr-o perioadă de rodaj (ce durează 3-4 luni), și când mentorul grupului răspunde exclusiv de conceperea și desfășurarea efectivă a fiecărei ședințe. În continuare, fiecare membru al grupului preia, măcar pentru o ședință, toate servituțile aferente;*
- *s-au utilizat două tipuri de ședințe: cea standard și cea tematică. Formula standard implică două secvențe distincte (separate printr-o pauză) și anume: una centrifugală (caracterizată printr-un ritm alert, dinamic, impregnat de haz și optimism), alta centripetală (ce se definește prin inflexiuni lirice, reflexive, nu lipsite de irizații metafizice). Cât privește versiunea tematică de ședință, aceasta se brodează în jurul unui singur subiect, dintr-o paletă diversă de posibilități, precum o temă incitantă (Dumnezeu, iubire, fericire, moarte etc.) sau focusată pe un creator celebru;*

- *se apelează la un portofoliu bine asortat de metode: unele specifice, ce aparțin clasicismului din creatologie, altele nespecifice, care se pot adapta la uzanțele unui grup creativ, ca de pildă: Artterapie, Meloterapie, Dansterapie, Cromoterapie, Aromoterapie, Hilaroterapie, Sofroterapie, Controlul mental Silva, metode de relaxare. De asemenea, am selectat și adaptat numeroase teste renumite de creativitate și le-am transformat în exerciții de stimulare a ei. În fine, am elaborat, în scopuri adiacente și câteva metode originale.*

□ *Efectele activității din grupul creativ :*

- *Pentru a valida obiectiv și acurat eficacitatea grupului creativ, la diverse categorii de subiecți, am apelat la un scenariu unic, format din trei etape:*
 - ❖ *pretestarea (când participanților li se decelează nivelul potențialului lor creativ, printr-o „formulă” de diagnoză originală, pe care am lansat-o în lucrarea „Incursiuni în creatologie”, A. Munteanu, 1994);*
 - ❖ *antrenamentul creativ, cu durată de cel puțin 6 luni;*
 - ❖ *posttestarea (prin care subiecților respectivi li se stabilește din nou potențialul creativ, prin aceeași strategie diagnostică, pentru a depista modificările survenite).*

□ *Consecințele benefice :*

- *inițiază adolescenții în utilizarea unor metode și exerciții de creativitate în grup, ceea ce îmbunătățește randamentul lor general, capacitatea lor adaptativă la provocările vieții și gradul lor de socializare;*
- *oferă cadru adecvat pentru diagnoza pertinentă a resurselor creative;*
- *deblochează și cultivă potențialul creativ general și cel specific (aptitudini științifice, literare, artistice, teatrale etc.) ale membrilor;*
- *contribuie la igienizarea psihică a individului, prin diminuarea stresului și a blocajelor de tot felul, ceea ce conduce la un tonus psihologic mai destins și mai armonios, la fortificarea încrederii de sine și a capacității de exprimare (inclusiv a celei empatice);*

- *stimulează deschiderea și rafinarea apetitului pentru cultura autentică;*
- *dezvoltă abilitatea de a rezolva diverse probleme de interes individual sau colectiv;*
- *în cazul liceenilor și mai ales al studenților, pregătește lideri (colideri) ai viitoarelor grupuri creative;*
- *pentru studenții de la psihologie, contribuie la fructificarea pe teren a cunoștințelor vehiculate prin cursul de creatologie, contribuind la rafinarea capacității lor de sondare psihologică.*

□ *Grupul creativ la adolescenții delincvenți :*

- *am organizat doua grupuri creative de acest tip: unul, care cuprinde 11 delincvenți minori, (rezidenți în Centrul de Reeducare Buziaș, cu vârsta între 16-18 ani); altul, care cuprinde 11 deținuți, din Penitenciarul de Maximă Siguranță Timișoara (cu vârsta între 16-18 ani);*
- *ambele grupuri sunt neomogene, ca potențial intelectual, nivel cultural și de școlarizare, dar și ca grad de devianță comportamentală;*
- *grupul de la Buziaș, versus cel de la Penitenciarul din Timișoara, a ridicat cele mai multe probleme, majoritatea participanților erau hiperkinetici și își defulau agresivitatea prin gesturi conflictuale, refuzul de a intra în sarcină sau șocând prin vulgaritate;*

- *după doua luni de activitate, tensiunea și lipsa de cooperare s-au diluat treptat, subiecții respectivi acceptând cu plăcere participarea lor la grupul creativ.*
- *experimentul fiind în plină derulare, nu putem distila decât unele repere orientative:*
 - *este recomandat ca grupul creativ, în aceste condiții speciale, să nu cuprindă mai mult de 6 membri;*
 - *durata unei ședințe trebuie redusă la aproximativ 1 oră și integrată printre alte activități formative;*
 - *ca ritmicitate, organizarea unui număr de două ședințe pe săptămână este formula optimă;*

- *nu toate metodele specifice grupului creativ, în versiune obișnuită, pot fi utilizate în cazul delincvențelor adolescenți. Ca urmare, paleta de intervenție metodologică trebuie să se plieze la profilul lor psihologic și comportamental, dar și la actuala lor condiție existențială. În plus, se recomandă ca metodele utilizate să aibă un caracter explicit utilitar și să solicite preponderent motricitatea. În fine, lectura unor texte cu tâlc formativ-moralizator este salutară;*
- *prezența unui angajat al Centrului de la Buziaș, care să-l acompanieze pe lider, pe toată durata ședinței, temperează animozitățile, fertilizând implicarea și inspirația participanților;*
- *utilizarea, mai ales în primele ședințe, a unor stimulente precum bomboanele, prăjiturile etc. sunt binevenite.*

□ *Concluzie intermediară :*

- *Beneficiile grupului creativ, în asistența infractorilor juvenili, nu poate fi contestată, căci prin atmosfera emulatoare pe care o induce, eliberează resurse nebănuite, estompează eroziunile imaginii de sine și poate degaja drumul către un nou sens existențial.*

□ Concluzii finale :

 Grupul creativ trebuie să devină un aliat indispensabil în recuzita de intervenție a educatorului, în efortul temerar și asiduu de a găsi împreună centralitatea adolescentului, „nordul său interior”.

 Prin urmare, așa cum observă R.May (1980), grupul creativ este un „proces al facerii”, „al aducerii în ființă”.